

2019 METŲ VALSTYBINĖS KALBOS VARTOJIMO IR TAISYKLINGUMO KONTROLĖS ATASKAITA

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 13 punktu nustatyta, kad savivaldybė turi vykdyti valstybės perduotą funkciją – atlikti valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolę. Atsižvelgdamas į tai, Jurbarko rajono savivaldybės administracijos direktorius patvirtino Valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolės Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje taisyklės (jos paskelbtos savivaldybės interneto svetainėje www.jurbarkas.lt (žr. – „Veiklos sritys“ → „Valstybinė kalba“), kuriose nurodyta parengti metinę apibendrintą ūkio subjektų veiklos patikrinimų rezultatų ataskaitą.

Ūkio subjektas – fizinis ar juridinis asmuo arba kita organizacija, juridinio asmens ar kitos organizacijos filialas, Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje vykdomas Lietuvos Respublikos teisės aktų reglamentuojamą ūkinę veiklą.

Ūkio subjekto veiklos patikrinimas – teisės aktų reglamentuoti kalbos tvarkytojo vykdomi veiksmai (ūkio subjekto dokumentų (įsakymų, protokolų, siunčiamųjų raštų, paslaugų aprašų, finansinių, techninių ir kitų dokumentų), viešųjų užrašų, reklamos, prekių etikečių bei aprašų patikrinimas, tyrimas, interneto svetainės kalbos vertinimas, dokumentų poėmis), kuriais tikrinama, ar savivaldybės teritorijoje laikomasi teisės aktų, nustatančių valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo reikalavimus.

2019 metais Jurbarko rajono savivaldybėje patikrintas 21 ūkio subjektas: 8 įmonės, 5 mokyklos, 5 seniūnijos ir 3 kultūros centrai.

Didžioji dalis įmonių ir įstaigų dokumentus rengė gana kruopščiai ir pagal nustatytus reikalavimus, tačiau pasitaikė trūkumų ir klaidų: netaisyklingai užrašyti adresai ir telefono numeriai, pavartotos nelietuviškos formos kabutės, parašytas brūkšnelis vietoj reikalingo brūkšnio (ypač tarp dviejų žodžių ar skaitmenų, žyminčių daiktų ar reiškinių laiko arba kiekio ribas), nepalikti tarpeliai po sutrumpinto žodžio prieš kitą žodį arba tarp dviejų sutrumpintų žodžių, ne visada suderintos gramatinės formos, pažeista stiliaus kultūra.

Deja, tik nedidelė dalis įstaigų nuoširdžiai rūpinosi savo interneto svetainių kalba. Kitoms labiau rūpėjo kuo skubiau pateikti visuomenei informaciją ir todėl neatkreipė dėmesio, kad tekste likę nemažai stiliaus, skyrybos ir net rašybos klaidų. Labai dažnos išplėstinių derinamųjų pažyminių po pažymimojo žodžio ir priedėlių skyrybos klaidos.

Tikrintų įstaigų informacinė reklama tvarkinga ir atitiko reikalavimus.

Lietuvių kalbos vartojimo taisyklingumu itin rūpinasi mokyklos. Jos parengusios ir patvirtinusios Bendruosius gimtosios kalbos ugdymo reikalavimus, kuriuose nustatyta, kaip turi būti tvarkomi dokumentai, kokia dokumentų rengėjų atsakomybė, kaip išvengti klaidų ir pan. Mokyklose organizuojama nemažai renginių, skirtų valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo sklaidai. Labai vertinga dalies mokyklų patirtis – savarankiškai įstaigoje nustatyti tipiškas skyrybos ir rašybos klaidas, parengti atmintines bei jas išdalinti mokiniams, mokytojams ir kitiems darbuotojams arba jiems nusiųsti į asmeninį el. paštą arba elektroniniame dienyne esančią informacinę sistemą.

Trys įstaigos nepakankamai laikėsi teisės aktų, nustatančių valstybinės kalbos vartojimą ir taisyklingumą, reikalavimų.

Skundų negauta.

2019 m. patikrinta 12 viešųjų užrašų, suderinti 39 reklamos projektai. Dėl 4 reklamų buvo pareikštos pastabos. Klaidos ištaisytos. 2 reklamų projektams pritarta su sąlyga, kad jų viešinimas po metų nebus pratęstas. Pagrindinė problema – reklamų savininkai pirmiausia pasigamina klaidinančius ar su klaidomis reklaminius standus ir tik tada pradeda seniūnijose derinti tų reklamų įteisinimą.

Iš 2019 metais patikrintų ūkio subjektų reikia išskirti Seredžiaus seniūniją, kuri itin kruopščiai ir labai kokybiškai rengia dokumentus, turi savo darbo sistemą ir gali kitus konsultuoti kalbos vartojimo klausimais. Būtina paminėti UAB „Jurbarko vandenys“, nes šios įstaigos siunčiamieji ir informaciniai raštai taip pat tvarkingi bei parengti vadovaujantis lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos normomis.

Tikrinti ir derinti 296 Jurbarko rajono savivaldybės tarybos sprendimai. Juridiniams ir fiziniams asmenims suteikta 410 konsultacijų: el. paštu arba raštu – 189, telefonu – 81, žodžiu –140. Konsultuota dokumentų rengimo, išplėstinių derinamųjų pažyminių ir priedėlių skyrybos, žodžių kirčiavimo, teksto stiliaus klaidų taisymo, kanceliarinės ir buhalterinės kalbos vartojimo klausimais. Diskutuota apie spaudoje, interneto svetainėse ir kavinių valgiaraščiuose rastų žodžių (pavyzdžiui: *podkastas* (atitikmuo – *tinklalaide*), *petankė* (atitikmuo – *rutulinis*), *barista* (atitikmenys – *kavaviryš*, *kavos virėjas*, o taip pat adaptuotos formos *baristas* arba *baristė*), *wasabi* (atitikmenys – *pipirkrieniai*, *vasabiai*), *diametras* (atitikmuo – *skersmuo*) ir kt.) vartojimą bei galimą (arba būtiną) pakeitimą kitais žodžiais. Nemažai interesantų domėjosi naujažodžių (pavyzdžiui: *bėgtakis*, *brusketa* (skrudinta ir česnaku įtrinta itališka duona), *glaudinės* (ilgos prigludusios trikotažinės kelnės), *niekstartis* (netaisyklingas startas), *saulėdengtė* (išorinė langų arba balkonų užuolaida), šlamštlaiškis (nepageidaujamas elektroninis laiškas), žuvainis (suvožtinis iš perpjautos bandelės ir į ją įdėtos žuvies) bei kt.) vartojimo galimybėmis...

Teikta individuali pagalba dviejų įstaigų darbuotojams (jau po atlikto patikrinimo 1–2 mėnesius padėta specialistams rengti naujus dokumentų projektus, papildomai diskutuota apie rašybą ir skyrybą, parengtos trumpos asmeninės atmintinės arba nuorodų rinkiniai).

Aktualūs Valstybinės kalbos vartojimo ir tikrinimo dokumentai viešinami savivaldybės interneto svetainėje www.jurbarkas.lt (žr. – „Veiklos sritys“ → „Valstybinė kalba“). Naujausi pakeitimai ir papildymai: atnaujinta dalis „Nuorodos“, paskelbtas straipsnis „Jurbarko krašto vietovardžiai – mūsų savastis“, paviešinta atmintinė „Taisyklingas švenčių ir renginių pavadinimų rašymas“ bei Valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolės atlikimo Jurbarko rajono savivaldybėje 2020 metų I pusmečio planas.

Dokumentų ir viešųjų ryšių skyriaus vyr. specialistas Antanas Gvildys